

PREDGOVOR

Osnovne škole unutar hrvatskog obrazovnog sustava predstavljaju jednu od važnijih sastavnica. Postoji široka mreža osnovnih škola, škole su dostupne u vrlo malim sredinama, unutar škola organizirana je briga za djecu u obliku brojnih programa, školskih kuhinja, produljenog boravka, školskog prijevoza. Stručna ekipiranost osnovnih škola može se smatrati dobrom, a u odnosu prema brojnim europskim zemljama u našim školama više je pravilo nego iznimka zapošljavanje stručnih suradnika. U funkcioniranju škola razvijena je jasna svijest o inkluzivnosti i jednakosti svijetu. Omjer učenika i nastavnika vrlo je povoljan, a učenici percipiraju kvalitetu školskog života vrlo dobrom.

Istraživački tim Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, koji djeluje u sklopu Centra za istraživanje znanja, obrazovanja i ljudskog kapitala, a koji u istraživačkom smislu uz prva dva autora od samih početaka nezaobilazno predstavlja i dr. sc. Marija Šakić Velić, u području istraživanja obrazovanja, posebice dijela koji se odnosi na obvezno obrazovanje, proveo je znatan broj istraživanja. Kroz naša dosadašnja istraživačka iskustva susreli smo se s velikim brojem paradoksa, koji potiču na promišljanje ali i na potrebu djelovanja. Na primjer, u hrvatskim osnovnim školama relativno je povoljan broj učenika na jednog učitelja, prosječno oko 14 učenika na jednog učitelja. No, premda bi većina vjerojatno upravo to očekivala, učitelji koji u učionici imaju manje učenika ne postižu u pravilu bolje obrazovne rezultate. Ili na primjer, istraživanjima smo prilično jasno pokazali da su, u hrvatskom obrazovnom sustavu, velike osnovne škole, odnosno škole s velikim brojem učenika, obrazovno uspješnije od manjih škola. Kada bi te nalaze pokušali objasniti nekom stranom istraživaču obrazovanja, trebali bismo se prilično potruditi u traženju argumenata. Trebali bismo mu objasniti širi hrvatski društveni, demografski i urbanizacijski kontekst u kojem su škole ugniježdene, u kojem učenici uče, a učitelji rade.

Navedeni primjer samo je jedan i svjedoči kako su očekivanja i objašnjenja utemeljena u obrazovnim znanostima ponekad suprotna mišljenju laika ili općim vjerovanjima. Jer, prilično smo sigurni da kada bismo većinu roditelja koji upisuju svoju djecu u prvi razred osnovne škole upitali da li bi radije svoju djecu upisali u manje ili veće škole, vjerujemo da bi većina prednost dala upravo manjim školama.

Ima još puno sličnih ishoda, koji su naizgled neočekivani i neobični. No, što se dublje o njima promišlja, uglavnom se dolazi do zaključka da su takvi ishodi u konačnici objašnjivi. A što je još važnije, bili bi ispravljivi i uzroci i posljedice takvih pojava. Da bi se u hrvatskom obrazovanju pristupalo na takav način te da bi se reagiralo na

odgovarajući način u smislu poželjnih korekcija, potrebno je razviti kulturu u kojoj valjane i sustavne istraživačke spoznaje ne bi prolazile bez primjerene reakcije u cilju ispravljanja uočenih odstupanja.

U modernim obrazovnim politikama naglasak je jasno usmjeren na svrsishodno i učinkovito prenošenje i primjenu znanja. Upravljanje obrazovnom kvalitetom, učinkovitošću i djelotvornošću, kao temelj suvremenih obrazovnih politika, striktno se oslanja na rezultate istraživanja te na adekvatno i pravovremeno korištenje znanstvenih spoznaja. Kada promatramo obrazovne sustave većine uspješnih zemalja, brzo uočavamo kako su upravo u tome oni manje-više međusobno slični. U njima dominiraju obrazovne politike utemeljene na činjenicama, politike koje se koriste empirijskim podacima u planiranju obrazovanja i provođenju obrazovnih intervencija.

U ovoj knjizi u središte našeg zanimanja stavili smo upravo dio činjenica do kojih smo došli na empirijski način, planiranjem i provođenjem kompleksnog istraživačkog projekta. Dodatno smo pružili i jedan konceptualni okvir, koji danas dominira u obrazovnim istraživanjima, a koji čitatelje upoznaje s ključnim pojmovima s područja kvalitete škola i kvalitete obrazovanja. Kao svaki istraživački napor i ovaj čije ishode izlažemo u ovoj knjizi, ima svoje domete i svoja ograničenja. No, više ovakvih napora, kao cjelina mogu pomaknuti ukupan sustav. Kao znanstvenike, koji su u ovom području istraživanja uložili znatne napore, radovat će nas ako će izložene spoznaje biti od pomoći školama, učiteljima, pa i kreatorima obrazovnih politika da učine određena poboljšanja i pruže bolje obrazovanje našim učenicima.

Autori